

Kan digital undervisning fungere bedre enn klasseromsundervisning? - en refleksjon.

Aleksandra Sæheim, *VID Vitenskapelige høyskole*

SAMMENDRAG:

I denne artikkelen presenterer jeg en konkret erfaring fra en digital undervisning som uforventet gikk bedre enn den hadde gjort tidligere år i klasserommet. Ulike elementer som kan forklare hvorfor denne undervisningen ble så godt mottatt av studentene presenteres som en refleksjon. Artikkelen er ment som en erfaringsdeling og et bidrag til videre refleksjon og utforskning knyttet til digital undervisning fremover.

1 INNLEDNING

Store deler av akademia ble mer eller mindre tvunget over på digital plattform det to siste årene grunnet koronapandemien. Når jeg hører erfaringene fra flere fakultet, virker det som om en stor andel undervisere gleder seg til å komme "tilbake" til undervisning i klasserommet. Selv om jeg er e-læringskoordinator på mitt fakultet, så er også jeg en av de som ser frem til å kunne møte studentene i klasserommet. Men, jeg ønsker samtidig å se på hva vi kan ta med oss videre fra den erfaringen vi har med digital undervisning under koronapandemien. Ulike digitale verktøy kan ha minst like stor verdi når vi møtes fysisk i et klasserom, som når vi møtes på en digital plattform.

Mitt utgangspunkt som underviser for fremtidige sosionomer, er at det digitale undervisningsrommet aldri kan erstatte det å møtes fysisk i et klasserom. Når man utdanner personer som skal jobbe med blant annet kommunikasjon og relasjonsbygging, ville det være et paradoks om man tenkte at digital undervisning er et fullgodt alternativ til klasseromsundervisning. Det er mange ting som blir bort i det digitale rommet. Hvordan vi forholder oss til hverandre endrer seg. Vi kan komme langt i å bygge relasjoner, men det å møte hverandre fysisk gir en helt annen opplevelse. Like fullt er digital undervisning noe vi må forholde oss til når vi nå videreutvikler utdanninger.

Det at jeg selv fikk en erfaring med en undervisning som uforventet gikk bedre digitalt enn i klasserommet, gjorde at jeg ble interessert i å finne nærmere ut av dette. Det at det ikke bare var en enkelthendelse, men at det samme skjedde for to ulike kull, understreker at dette kan være noe å se nærmere på. Hva var det i den digitale undervisningen som ble en styrke sammenlignet med undervisningen i klasserommet tidligere år? Hvilke elementer kan forklare noe av det?

Denne artikkelen er ment å være et utgangspunkt for videre refleksjon. Ved å dele mine refleksjoner etter en konkret undervisningserfaring, håper jeg å bidra til en dialog knyttet til det pedagogiske potensialet som kan ligge i digital undervisning. Erfaringen min viser også at det ligger spennende muligheter selv for fagområder eller temaer som tradisjonelt sett har sterk forankring i klasseromsundervisning.

2 BESKRIVELSE AV ERFARING/CASE

Da jeg forberedte min tre timers undervisning om "mot og tåleevne i møte med menneskers lidelsesfortellinger", hadde jeg ikke mye tid til å endre innholdet i undervisningen. Forelesningen hadde jeg holdt mange år på rad for studenter ved bachelor i sosialt arbeid på VID vitenskapelige høyskole, og min erfaring var at opplegget fungerte veldig godt i klasserommet. Vi prater da om en enkel powerpoint, hovedsakelig bestående av stikkord og enkle refleksjonsspørsmål. Presentasjonen er kun svart tekst på hvit bakgrunn, og inneholder ingen bilder. Denne undervisningen har en dialogbasert form, der mange

av temaene var grunnlag for en felles samtale og refleksjon. I tillegg har undervisningen flere elementer av egenrefleksjon, der studentene ikke deler sine refleksjoner i grupper eller plenum. Noe av det viktigste fra undervisningen i klasserommet var imidlertid de samtaler som kunne komme ut av de ulike temaene i løpet av undervisningen. Temaet i seg selv kan for noen oppleves som litt tungt og alvorlig, og det inviterer til at studentene skal jobbe med egne holdninger og verdier som fremtidige sosialarbeidere. Jeg var derfor spent på hvordan jeg skulle kunne ta dette temaet inn i det digitale rommet på en god måte. Som e-læringskoordinator jobber jeg konstant med å sette meg inn i nye digitale verktøy. Vinteren 2021 hadde jeg akkurat begynt å teste ut Mentimeter, og denne undervisningen var første gang jeg benyttet Mentimeter som presentasjonsverktøy. Jeg valgte dette verktøyet da det gir mulighet for interaktivitet og at det er mulig å stille spørsmål eller svare anonymt. Jeg kunne ta utgangspunkt i PowerPointen jeg hadde fra tidligere år, og tilpasset noen spørsmål slik at de ble interaktive. I tillegg la jeg inn muligheten til å stille spørsmål til hver side. Studentene trengte ikke noe ekstra utstyr. De gikk kun til en nettside på datamaskinen eller mobiltelefonen, la inn en tallkode, og fikk da tilgang til presentasjonen og de spørsmålene jeg viste i undervisningen.

Jeg gjennomførte denne undervisningen digitalt i samtid to ganger, med henholdsvis et heltidsskull og et deltidsskull. Jeg ble bokstavelig talt overveldet av den positive tilbakemeldingen fra studenter underveis og i etterkant av undervisningen. Det var høy studentaktivitet og mange som delte (anonymt) sine tanker og svar på de spørsmålene jeg stilte underveis i undervisningen. I etterkant av disse undervisningene har jeg lurt på; "hva skjedde her?" og "hva er det som gjorde at denne undervisningen, som har fungert godt i klasserommet, fungerte enda bedre digitalt".

3 HVA KAN FORKLARE AT UNDERVISNINGEN GIKK BEDRE DIGITALT ENN I KLASSEROMMET?

Det kan være mange forklaringer på hvorfor en undervisning fungerer bedre på digital flate enn i klasserommet. I denne delen av artikkelen reflekterer jeg rundt noen mulige punkter som kan forklare at den digitale undervisningen om «mot og tåleevne i sosialt arbeid» ble så godt mottatt av studentene.

3.1 Anonymitet

Undervisningen la opp til at studentene måtte jobbe med seg selv, ved å bli bevisst sine egne holdninger og verdier. I undervisningen pratet jeg blant annet om hva det gjør med oss som hjelpere å høre om vold i nære relasjoner eller andre lidelseshistorier. Gjennom egenrefleksjon fokuserte de på sine personlige styrker, og samtidig ble de utfordret til å identifisere sider ved seg selv som de må jobbe videre med som fremtidige sosialarbeidere. Det å ikke sitte i samme rom som medstudenter kan i en slik situasjon oppleves som en tryggere ramme for denne refleksjonen. Det er for eksempel ingen som ser om du sitter og noterer dine tanker og refleksjoner. Det er heller ingen som ser om det er du som stiller et spørsmål siden alle kan bruke det digitale verktøyet som gir mulighet for anonymitet. I tillegg kan du velge å skru av kameraet slik at ingen ser deg når du reflekterer. Sånn sett kan det gi rom for at flere studenter faktisk tør å gå inn i refleksjonene som undervisningen legger opp til. Digital undervisning gir dermed rom for anonymitet som, dersom den brukes bevisst, kan støtte opp om gode læringsprosesser.

3.2 Tema for undervisningen

I forkant av denne undervisningen trodde jeg at digital undervisning ville være vanskelig å få til på en god måte, nettopp på grunn av at temaet for undervisningen berører mange av studentene følelsesmessig. Min erfaring er at det er viktig å være sammen med studentene for å kunne tilpasse undervisningen til der studentene er. Det er da en styrke å være i samme rom som studentene for å fange opp spørsmål og eventuelle behov for å gå dypere inn på enkelte undertemaer i undervisningen. Jeg hadde i tillegg hatt mye digital undervisning tidligere, og var derfor bevisst på at plenumsdialog er vanskelig å få til på digital flate. I etterkant av undervisningen tenker jeg at temaet hadde betydning for at undervisningen fungerte bedre digitalt enn i klasserommet. Det var et tema der studentene på mange måter var i en individuell prosess underveis i undervisningen. Med andre ord var det å delta digitalt, fysisk adskilt fra

medstudenter, noe som faktisk støttet bedre opp om prosessen de hadde sammenlignet med å sitte felles i et undervisningsrom på campus.

3.3 Undervisningens form

Undervisningen vekslet mellom forelesning, egenrefleksjon og interaktivitet, og la derfor opp til en variasjon som kan ha bidratt til å engasjere studentene gjennom tre timer. Jeg la også opp til hyppige pauser, og fravek dermed den klassiske tidsstrukturen på 45 minutters undervisning og 15 minutters pause. Dette ga studentene umiddelbart positiv tilbakemelding på. Utfordringen med digital undervisning er som kjent at studenter kan slite med å holde konsentrasjonen oppe, det kan være fristende å multitask, samt at studentenes engasjement og læringsutbytte blir svært variabelt. Det er ikke bare studentene som opplever denne formen for digital trøtthet. Også som underviser og «teknisk administrator» av en digital undervisning, kan det være behov for å ha hyppige pauser. Utover å legge opp til variasjon i undervisningen, var det også jevnlig rom for studentaktivitet. Noen ganger gjennom egenrefleksjon, og andre ganger gjennom å svare på spørsmål eller å stille spørsmål. Med andre ord la undervisningen opp til aktivisering på ulike vis.

3.4 Kjennskap til studentenes kontekst

Det er kanskje selvsagt at vi som undervisere må ha kjennskap til hvilke prosesser studentene står i når vi møter de i undervisning. Min erfaring er imidlertid at vi ikke alltid har denne detaljkunnskapen om hva studentene har hatt av undervisningsopplegg tidligere eller hva de skal i gang med etter at vi har truffet de. Min erfaring er imidlertid at denne kunnskapen er helt nødvendig for å treffe med den undervisningen jeg legger opp til. Undervisningen om «mot og tåleevne i sosialt arbeid» ligger i det semesteret der bachelorstudentene skal ut i en praksisperiode på 18 uker. Jeg har selv hatt emneansvar for nettopp dette emnet tidligere, og visste derfor hva studentene står i rett før praksis og kunne møte de på det. Det er ingen tvil om at det også hadde betydning for at denne undervisningen ble godt mottatt av studentene. Det er kanskje ikke noe som forklarer hvorfor den digitale undervisningen på mange måter gikk bedre enn den hadde gjort tidligere i klasserommet, men det er absolutt noe som bidro i positiv retning.

3.5 Underviserens rolle

Vi prater om at digital undervisning gir en distanse mellom underviser og studentene. Samtidig kan vi si at en underviser i Zoom/Teams på noen måter kan oppleves nærmere for den enkelte student. I en digital undervisning kan studenter for eksempel kommunisere direkte med underviser uten at de andre får det med seg gjennom å sende chatmelding kun til host. De sitter også «tettere på» ved at de i mange tilfeller ser underviser nærmere enn de faktisk gjør i et auditorium eller stort undervisningsrom. Min erfaring er at flere studenter har lavere terskel for å skrive i en chat, enn å stille spørsmål til underviser i plenum.

Som underviser har jeg ingen ambisjon om å være entertainer, en som underholder studentene. Samtidig er det vanskelig å komme bort fra at en undervisers formidlerrolle har stor betydning for hvordan studentene opplever undervisningen. Studentene fanger det opp dersom jeg står og prater om noe jeg overhodet ikke har engasjement for. «Mot og tåleevne i sosialt arbeid» er imidlertid noe jeg har et stort engasjement for, og det er da sannsynlig at dette engasjementet også smitter over på studentene. Det engasjementet var også der da jeg underviste i klasserommet, så sann sett er det ikke noen forklaring for hvorfor undervisningen gikk bedre digitalt enn i klasserommet. Derimot kan det at jeg har en positiv innstilling til det å holde undervisning digitalt, være med å bidra til at også studentene oppfatter denne konteksten som positiv. Jeg introduserte også et «nytt» digitalt verktøy i denne undervisningen, og gjorde nok det med entusiasme, noe som kan ha bidratt til at studentene opplevde dette positivt.

For at digital undervisning skal gå smidig, må vi som undervisere ha et minstenivå av digital kompetanse. Det krever øvelse, samt god kjennskap til de ulike digitale plattformene og verktøyene for å være trygg når man skal holde digital undervisning uten teknisk støtte. Digital undervisning krever god planlegging og forståelse av hvilke rammer det digitale setter for undervisningen. Først da er det mulig å utnytte potensialet som ligger i digital undervisning. Siden jeg er e-læringskoordinator på fakultetet, har jeg både «trykkekompetansen» og et repertoar for å løse eventuelle utfordringer som kan

oppstå underveis. Denne tryggheten bidrar til at jeg er rolig i møte med studenter selv når teknikken svikter. Denne roen i kombinasjon med engasjement for temaet, kan forklare noe av grunnen til at studentene ga svært gode tilbakemeldinger på undervisningen.

3.6 Bruken av digitale verktøy

Undervisningen om «mot og tåleevne i sosialt arbeid» var en av de første gangene disse to kullene møtte Mentimeter som et helhetlig presentasjonsverktøy. Verktøyet ga mulighet for spørsmål med åpne svar, spørsmål med lukkede svaralternativer, ordsky med mer. Etter nesten et år med tilnærmet lik fravær av klasseromsundervisning, kan det hende at det å bli introdusert for et «nytt» digitalt verktøy var spennende og ga en variasjon fra tidligere digital undervisning. Tilbakemeldingene de ga tilsier imidlertid at det var noe mer enn bare denne variasjonen. Verktøyet ga også et visuelt bidrag i kraft av at studentene kunne se hverandres svar umiddelbart på skjermen. Med andre ord trengte ikke jeg som underviser å lese opp alt, men trakk heller frem innspill som kunne underbygge viktige poenger i undervisningen. De studentaktive spørsmålene ga dermed rom for interaktivitet som ikke innebar tradisjonell bruk av video og lyd. Fordelen var også at studentenes innspill ble en del av «historikken» til undervisningen, da disse ble gjort tilgjengelig som en del av presentasjonen i etterkant av undervisningen. Dette er også noe som studentene har gitt gode tilbakemeldinger på.

4 HVA KAN VÆRE UTFORDRENDE MED DIGITAL UNDERVISNING?

Selv om vi er mange som har fått mye erfaring med digital undervisning, og det er mye bra som har blitt gjort, må vi fortsatt anerkjenne at digital undervisning har sine begrensninger. Det tekniske setter premisser for kommunikasjon og samhandling, og vi er prisgitt både internetthastighet og utstyret studenter og undervisere har. Det er heller ikke slik at alle undervisere og studenter er trygge på digitale plattformer og verktøy. Med digital undervisning mister i tillegg studentene pausen som en naturlig arena for sosialisering og nettverksbygging. Dette gjør at vi må jobbe enda mer med å sikre et godt psykososialt læringsmiljø for studentene.

Som nevnt tidligere kan studenter i noen tilfeller oppleve at lærer er «nær» også i digital undervisning. Det er imidlertid utfordrende for underviser å se den enkelte student og dens behov, særlig i store studentgrupper. I store studentgrupper kan vi legge opp til bruk av gruppearbeid i breakoutrooms for å gi studentene bedre mulighet for gruppesamtaler og diskusjoner. Som underviser er det likevel ikke lett å få innblikk i gruppeprosessene som pågår. Videre er det begrenset mulighet til å se hvordan enkeltstudenter fungerer i samhandling med andre, noe som er en viktig del av for eksempel løpende skikkethet i profesjonsutdanninger. I eksempelet mitt trekker jeg frem at anonymitet kan ha bidratt positivt for hvordan studentene opplevde undervisningen. I andre tilfeller kan nettopp en slik anonymitet gjøre at en undervisning oppleves som negativ. Når vi planlegger digital undervisning, kreves det derfor en høy bevissthet rundt hvilke virkemidler vi tar i bruk i undervisning. Hva vi gjør, hvorfor vi gjør det, og hvilket formål det har. Dette må også formidles til studentene slik at de opplever undervisningsopplegget som meningsfullt. Dette er om mulig enda viktigere for digital undervisning med tanke på at terskelen kan oppleves lav for å koble av eller multitaske underveis i undervisningen sammenlignet med i et klasserom.

5 AVSLUTNING

Av det jeg fanger opp fra andre undervisere, så er det en hovedvekt som tenker at digital undervisning aldri kan erstatte fysisk undervisning. Men hva om det er visse typer undervisning som faktisk kan fungere bedre digitalt enn det gjør i klasserommet? I hvilken grad utfordrer det den dialogen vi har rundt hva som er god undervisning? Det å se på egen undervisningspraksis utvikler meg som underviser, og bidrar til at jeg har bedre grunnlag neste gang jeg planlegger en undervisning. Min erfaring med denne konkrete undervisningen gjør at jeg vil jobbe mer bevisst fremover med å se på hvilke deler eller temaer i et emne som kan egne seg for digital undervisning. Det må være et mål at vi som undervisere til enhver tid benytter oss av det beste fra klasseromsundervisning og fra digital undervisning. I denne artikkelen

har jeg delt en konkret og positiv erfaring fra digital undervisning som forhåpentligvis kan inspirere til videre dialog og utforskning.